

*Чубенко А. Г.,
доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри економіко-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Анотація. Статтю присвячено аналізу правових організаційних проблем підвищення ефективності цивільного захисту в Україні з урахуванням специфіки його здійснення в умовах проведення антитерористичної операції. Досліджено стан правового регулювання діяльності суб'єктів цивільного захисту та питання організації взаємодії в цій сфері.

Ключові слова: цивільний захист, тероризм, антитерористична операція, національна безпека, надзвичайний стан, оборона.

Постановка проблеми. Наявна в Україні система забезпечення національної безпеки в цілому відповідає вимогам, які постали перед державою в перші роки незалежності. Однак характер безпекового середовища, яке сформувалося на початку 2014 року внаслідок суттєвого розширення спектра викликів і загроз, висувають нові вимоги до системи забезпечення національної безпеки України і потребують її вдосконалення, переосмислення стратегічних пріоритетів. Виникла також нагальна потреба перегляду та уточнення завдань системи цивільного захисту, швидкої переорієнтації її на виконання завдань в умовах проведення антитерористичної операції.

Метою статті є здійснення аналізу механізму функціонування системи цивільного захисту в умовах проведення антитерористичної операції, визначення правових засад регулювання цих відносин та розробка пропозицій до законодавства з метою підвищення ефективності публічного адміністрування у сфері цивільного захисту.

Предметом дослідження є організаційно-правові засади функціонування системи цивільного захисту в умовах проведення антитерористичної операції.

Виклад основного матеріалу. Метою діяльності сектору безпеки України є створення ефективної системи забезпечення здійснення заходів щодо формування і реалізації державної політики у сферах національної безпеки України, забезпечення розвитку складових сектору безпеки і оборони України на засадах політики національної безпеки та в єдиному комплексі, об'єднання їх єдиною системою стратегічного планування та кризового управління, спрямування діяльності на формування сприятливого середовища безпеки довкола та всередині України, створення дієвого механізму вчасного коригування пріоритетів державної політики безпеки, інтеграції можливостей усіх складових сектору безпеки і оборони України для врегулювання наявних криз та нейтралізації загроз [1]. Важливим напрямком забезпечення національної безпеки виступає реалізація функцій цивільного захисту.

Згідно з Кодексом цивільного захисту України цивільний захист – це «функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період» [2]. Цивільний захист забезпечується з урахуванням особливостей, визначених

Законом України «Про основи національної безпеки України», суб'єктами, уповноваженими захищати населення, території, навколишнє природне середовище і майно згідно з вимогами Кодексу цивільного захисту України в мирний час, а також в особливий період у межах реалізації заходів держави щодо оборони України.

Діяльність правоохоронних органів і військових формувань регулюється переважно законодавчими актами, які неповною мірою враховують специфіку умов надзвичайних ситуацій певного походження. Це зумовлено відсутністю належного науково-методичного забезпечення такої діяльності, недостатньою організацією та координацією наукових досліджень у правоохоронній сфері, несформованістю відповідної галузі науки та її системного функціонування, що передбачає міждисциплінарну інтеграцію окремих напрямків у систему наук з проблем національної (державної) безпеки. Цієї позиції дотримуються Ю. Азаров, В. Грохольський, О. Долженков, Ю. Дубко, І. Зозуля, В. Ліпкан, В. Конопльов, О. Копан, С. Кузніченко, І. Мусієнко та інші дослідники.

Для створення та підтримання необхідного рівня захищеності об'єктів національної безпеки законодавчо встановлюються не лише зміст безпеки, а й основні напрямки діяльності органів державної влади з питань її забезпечення та попередження фактів виникнення надзвичайних ситуацій різної генези, формуються спеціальні органи, що спеціально створені для реалізації напрямків діяльності держави у сфері попередження надзвичайних ситуацій та забезпечення громадської безпеки в цих умовах, визначається механізм контролю та нагляду за їх діяльністю [3, с. 27]. Зазначені елементи об'єднуються у відповідну систему, яка в науці отримала назву «Система громадської безпеки». В умовах надзвичайних ситуацій реалізація заходів забезпечення громадської безпеки здійснюється як напрямок цивільного захисту.

При цьому слід враховувати, що забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту відповідно до ст. 8 КЦЗУ здійснюється єдиною державною системою цивільного захисту, яка складається з функціональних і територіальних підсистем та їх ланок. Функціональні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту створюються центральними органами виконавчої влади у відповідній сфері суспільного життя (наприклад, як ми вже відзначали раніше, у МВС України передбачено існування функціональної підсистеми забезпечення охорони громадського порядку та безпеки дорожнього руху єдиною державною системою запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру). Положення про функціональні підсистеми розробляються на підставі типового положення про таку підсистему і затверджуються центральними органами виконавчої влади, що їх створили, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту. До складу функціональних

підсистем входять органи управління та підпорядковані їм сили цивільного захисту. Територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту діють в областях та м. Києві. До складу територіальних підсистем та їх ланок входять органи управління та підпорядковані їм сили цивільного захисту, відповідні суб'єкти господарювання [2]. Принципово, що реалізація завдань забезпечення громадської безпеки в умовах НС переважно здійснюється в межах функціональних підсистем. Сили і засоби МВС, Міністерства оборони, Держспецзв'язку і СБУ залучаються до ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків у межах, що не суперечать законодавству.

Враховуючи органічний зв'язок між системою цивільного захисту та системою безпеки, можна констатувати, що загальне керівництво єдиною системою цивільного захисту (та відповідно забезпеченням громадської безпеки при надзвичайних ситуаціях) здійснює Кабінет Міністрів України, а Прем'єр-міністр України виступає Начальником цивільного захисту України.

Здійснення КМУ загального керівництва системою ЦЗ безпосередньо регламентується Конституцією України, відповідно до ст. 116 якої уряд здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю, розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України, спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади (в тому числі МВС, Міністерства оборони та Державної служби з питань надзвичайних ситуацій, які є провідними суб'єктами забезпечення громадської безпеки при НС), здійснює інші повноваження, визначені Конституцією та законами України. У ст. 2 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» серед основних завдань КМУ визначено здійснення заходів щодо забезпечення обороноздатності та національної безпеки України, громадського порядку, боротьби із злочинністю, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Згідно із положеннями ст. 20 ЗУ «Про Кабінет Міністрів України» КМУ вживає заходів щодо захисту прав і свобод, гідності, життя і здоров'я людини та громадянина від протиправних посягань, охорони власності та громадського порядку, забезпечення пожежної безпеки, боротьби із злочинністю, запобігання і протидії корупції, приймає рішення з питань ліквідації наслідків інших аварій, а також пожеж, катастроф, стихійного лиха, організовує фінансове і матеріально-технічне забезпечення діяльності правоохоронних органів, здійснює заходи щодо зміцнення національної безпеки України, розробляє та затверджує державні програми з цих питань, здійснює керівництво єдиною системою цивільного захисту України, мобілізаційною підготовкою національної економіки та переведенням її на режим роботи в умовах надзвичайного чи воєнного стану [4].

Організація боротьби з тероризмом в Україні та забезпечення її необхідними силами, засобами і ресурсами відповідно до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» здійснюються також Кабінетом Міністрів України в межах його компетенції. Центральні органи виконавчої влади беруть участь у боротьбі з тероризмом у межах своєї компетенції, визначеної законами та виданими на їх основі іншими нормативно-правовими актами. Суб'єктами, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом у межах своєї компетенції, є: Служба безпеки України, яка є головним органом у загальнодержавній системі боротьби з терористичною діяльністю; Міністерство внутрішніх справ України; Міністерство оборони України; центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері цивільного захисту; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфе-

рі захисту державного кордону; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань; Управління державної охорони України [5]. Відзначимо, що в ході адміністративної реформи всі центральні органи виконавчої влади із спеціальною компетенцією, що забезпечували формування та реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту, були об'єднані, і зараз ця діяльність здійснюється виключно Державною службою України з надзвичайних ситуацій, діяльність якої координується Міністром внутрішніх справ. Тому в ЗУ «Про боротьбу з тероризмом» мають бути внесені відповідні зміни та уточнення. При цьому слід враховувати особливу роль ДСНС в умовах АТО, яка передбачає не лише проведення дій військового характеру, а й попередження і ліквідацію загроз інфраструктурі (зокрема, прикладами таких загроз стали вибухи на залізниці, газопроводі, виведення з ладу систем водо- та електропостачання тощо).

Відзначимо, що українське законодавство, а саме ст. 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» містить наступне визначення: «антитерористична операція (далі – АТО) – це комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення злочинних діянь, здійснюваних з терористичною метою, звільнення заручників, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичного акту чи іншого злочину, здійснюваного з терористичною метою». При цьому, цією ж нормою визначено, що тероризм – це суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, торгтур, залякування населення та органів влади, вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей [5].

Загальновідомо, що у квітні 2014 р. на сході нашої держави розпочалася АТО. Відповідно до положень ст. 12 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» безпосереднє управління цією операцією та керівництво відповідними силами і засобами здійснює оперативний штаб, очолюваний керівником Антитерористичного центру при Службі безпеки України, який наділений широкими повноваженнями, у тому числі щодо внесення на розгляд Ради національної безпеки і оборони (РНБО) України пропозиції щодо введення надзвичайного стану в окремій місцевості. У випадку запровадження надзвичайного стану завершиться проведення АТО і на виконання вимог ст. 10 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» повноваження Військового командування отримують Служба безпеки України, Військова служба правопорядку в Збройних Силах України та Головне управління Національної гвардії України, яке має його очолити в нинішній ситуації на сході держави. Відповідно до положень ст. 20 згаданого закону Військове командування має право залучати з числа силових структур до здійснення заходів правового режиму надзвичайного стану (яких за кількістю та складністю на порядок більше, ніж при проведенні АТО), включаючи боротьбу з терористами, тільки сили і засоби органів Міністерства внутрішніх справ України, у тому числі Національної гвардії України, Служби безпеки України та Військової служби правопорядку в Збройних Силах України (далі – Служба правопорядку). Усі ж бойові з'єднання та частини Збройних Сил, а також бойові літаки і вертольоти не можуть залучатися до виконання заходів правового режиму надзвичайного стану, а тому повернуться до місць постійної дислокації [6]. Слід враховувати і те, що Служба правопорядку складається із органів управління, підрозділів охорони військових об'єктів, патрульно-постової служби, безпеки дорожнього руху та спеціального призначення. Загальна чисельність їх особового складу приблизно близько 2,0 тис. осіб, озбро-

ених до того ж виключно легкою стрілецькою зброєю. При участі в здійсненні заходів правового режиму надзвичайного стану ця Служба виконуватиме (згідно статті 3 Закону України «Про Військову службу правопорядку в Збройних Силах України») лише завдання щодо: участі в боротьбі з ворожими диверсійно-розвідувальними групами на території України; організації збору, супроводження та охорони військовополонених; забезпечення дотримання комендантської години в гарнізонах; охорони військових об'єктів, військових містечок та їх населення, сприяння його евакуації; відновлення та підтримання порядку і дисципліни у військових частинах; контролю за рухом транспортних засобів і перевезенням вантажів Збройних Сил України. Тому у фахівців виникають обґрунтовані сумніви стосовно готовності та здатності Головного управління Нацгвардії України здійснювати ефективне керівництво боротьбою із незаконними збройними формуваннями на сході України та одночасним виконанням у повному обсязі заходів із забезпечення правового режиму надзвичайного стану в Донецьку, Луганську, Слав'янську, Краматорську та інших містах. Крім того, з обмеженням при введенні надзвичайного стану представництва Збройних Сил лише Службою правопорядку, бойові можливості військових формувань щодо боротьби із терористами та бойовиками зменшаться в декілька разів, порівняно із аналогічними можливостями згаданих формувань, які брали участь в АТО [6].

Як відзначають С. О. Кузніченко та А. В. Басов, одним із найважливіших з сучасних завдань Національної гвардії (а раніше – внутрішніх військ) МВС України щодо забезпечення громадської безпеки в надзвичайних ситуаціях є організація патрульної служби на території, де виникла надзвичайна ситуація. Завдяки цьому забезпечується виконання основних режимних заходів, що спрямовані на припинення протиправних дій, здійснення комендантської години та інше. При цьому основними видами нарядів, які забезпечують режимні заходи, є: контрольно-перепускні пункти, комендантські патрулі, комендантські пости, військові оточення, групи охорони, фільтраційні пункти та інші [7, с. 40].

Практика організації охорони громадського порядку та громадської безпеки в умовах виникнення надзвичайної ситуації в Російській Федерації показує, що, як правило, усі види нарядів були «змішаними», тобто під час виконання завдань на контрольно-перепускному пункті або в іншому наряді були не тільки військовослужбовці внутрішніх військ і працівники міліції з інших регіонів, але залучались і місцеві працівники міліції. Такий склад наряду повинен був попередити можливі конфлікти між місцевим населенням та працівниками міліції і військовослужбовцями. Проте, як слушно відзначає А. В. Басов, у разі виникнення надзвичайної ситуації соціально-політичного характеру для ефективного виконання розглянутих завдань необхідно залучати військовослужбовців внутрішніх військ (Національної гвардії), що не мешкають у регіоні, де виникла така ситуація. Це перш за все необхідно для зменшення психологічного тиску на військовослужбовців та працівників міліції (родичі можуть впливати на них), а по-друге – з метою запобігання впливу на військовослужбовців та працівників міліції з боку інших громадян (наприклад, захоплення як у заручників родичів або нанесення їм тілесних ушкоджень) [7, с. 40].

Необхідно мати на увазі також те, що терміни проведення АТО не обмежуються за часом, а надзвичайний стан може бути введено на сході України на строк не більше 60 діб. У разі необхідності він може бути продовжений Указом Президентом України, але не більше як на 30 діб, після затвердження його Верховною Радою України [6].

З огляду на наведені можливі негативні наслідки введення такого стану та враховуючи особливості змісту заходів ре-

жиму воєнного стану, визначених ст. 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», необхідно було б також залучити до цієї роботи Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство фінансів, Міністерство соціальної політики, Міністерство енергетики та вугільної промисловості, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство інфраструктури, Міністерство закордонних справ, Міністерство аграрної політики та продовольства, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлового-комунального господарства і Міністерство юстиції. Треба зважати на те, що в разі введення воєнного стану завершиться проведення АТО. Збройні Сили та інші військові формування перейдуть до ведення бойових дій проти незаконних збройних формувань. Варто нагадати, що Росія за останні десятиліття жодного разу не вводила воєнного стану в Москві та на Кавказі. Так, наприклад з вересня 1999 до квітня 2000 р. вона проводила контртерористичну операцію на Північному Кавказі (офіційна назва другої чеченської війни), яка за своїми завданнями аналогічна «антитерористичній операції», визначеній в українському законодавстві [6].

Статтею 28 КЦЗ передбачена можливість залучення Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення, які утворені відповідно до законів України для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Умови залучення Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення, утворених відповідно до законів України, для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій визначаються відповідно до Конституції України, законів України «Про правовий режим надзвичайного стану», «Про Збройні Сили України» та інших законів. На нашу думку, положення КЦЗ щодо залучення підрозділів МВС, у тому числі Національної гвардії МВС України, з огляду на значний обсяг функцій, які вони виконують під час забезпечення громадської безпеки та громадського порядку при надзвичайних ситуаціях, мають бути суттєво деталізовані.

Крім того, відповідно до ст. 79 «Проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт» Кодексу, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період включає, зокрема, ліквідацію або мінімізацію впливу небезпечних чинників, які виникли внаслідок надзвичайної ситуації; пошук та рятування постраждалих, надання їм екстреної медичної допомоги і транспортування до закладів охорони здоров'я; евакуацію або відселення постраждалих; забезпечення громадського порядку в зоні надзвичайної ситуації. У той же час, питання розмежування компетенції у цій сфері між учасниками системи цивільного захисту не врегульовані. Виправданим є чітке закріплення функцій та завдань підрозділів МВС щодо забезпечення громадської безпеки та громадського порядку при НС.

Розглядаючи питання законодавчого регулювання забезпечення безпеки та цивільного захисту в умовах АТО або НС, маємо підкреслити, що усі спеціальні адміністративно-правові режими мають дві взаємопов'язані сторони: змістовну й формальну. Змістовну сторону складають причини та мета введення режиму, його організаційні, економічні елементи, пов'язані з ними дії. Формальна (юридична) сторона містить такі елементи: хто, на який строк, на якій території встановлює режим; процедура його введення, здійснення, скасування; система «режимних» обов'язків і прав. Більшість спеціальних режимів, як правило, обмежують права громадян. Проте такі обмеження не повинні бути надмірними й мають встановлюватися тільки законами [8, с. 272]. На підставі аналізу норм Конституції України можна відзначити, що виключно законами

України визначають такі режими цивільного захисту, як режим надзвичайного стану, режим зони надзвичайної екологічної ситуації. При цьому перелік не є вичерпним, Основним Законом передбачено виключно законодавчий рівень регулювання і для інших видів спеціальних правових режимів у сфері захисту населення і територій [9].

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, маємо відзначити, що нормативно-правове регулювання у сфері забезпечення цивільного захисту в умовах АТО та надзвичайного стану не має у своїй основі загальної стратегії, не простежується необхідний зв'язок між нормативними актами. Фактично спостерігається практика законодавчого врегулювання окремих напрямків забезпечення безпеки без урахування системного характеру загроз. Звідси виникає гостра необхідність у приведенні всіх актів у галузі безпеки та передбачуваних програм та проєктів у цій сфері в єдину систему, усуненні прогалів, повторів і суперечностей, встановленні належної кореляції між ними. Першим кроком у цьому напрямку має стати розробка та прийняття Концепції реформування сектору безпеки і оборони в Україні, яка повинна містити характеристику загроз у цій сфері та визначати рівень їх небезпеки; критерії оцінки загроз; основні елементи системи забезпечення громадської безпеки та напрямки діяльності суб'єктів цієї системи, механізм координації та взаємодії між ними, показники ефективності їх діяльності; особливості фінансового забезпечення заходів у сфері громадської безпеки. У ній повинна бути також визначена довгострокова стратегія розвитку даної системи, побудована з урахуванням існуючих та потенційних загроз, факторів соціально-економічного характеру, а також конкретно визначено суб'єкт, відповідальний за реалізацію цієї стратегії.

В умовах, що склалися, виникла необхідність відмови від розуміння цивільного захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій як внутрішньої функції держави, яка має бути відокремленою від оборонної діяльності.

У наукових джерелах також неодноразово порушувалися питання централізації управлінських функцій у сфері забезпечення громадської безпеки при НС. Так, О. М. Бідей відзначає, що з урахуванням багатоплановості проблеми, під час оголошення надзвичайного стану в Україні, до ліквідації надзвичайної ситуації та забезпечення режиму надзвичайного стану залучається не одне, а більше міністерств, а також місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування [10]. Це обумовлює необхідність дуже тонкого і детального правового регулювання їх взаємодії та розмежування компетенції. Аналіз нормативно-правової бази в цій сфері показує необхідність більш докладного законодавчого опису цих моментів.

Згідно із ст. 6 Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» персональний склад РНБО формує Президент України. До складу РНБО за посадою входять Прем'єр-міністр України, міністр оборони України, голова Служби безпеки України, міністр внутрішніх справ України, міністр закордонних справ України. У своїх публікаціях ми вже неодноразово висловлювали пропозицію щодо необхідності законодавчого розширення постійного складу РНБО, зокрема за рахунок міністра з питань надзвичайних ситуацій [11, с. 122–126]. Враховуючи, що в ході адміністративної реформи МНС України було реорганізовано в Державну службу з питань надзвичайних ситуацій, до складу РНБО може бути включено за посадою керівника уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері цивільного захисту.

Крім того, доцільною видається розробка проєктів нормативно-правових актів про внесення змін до законодавства щодо розподілу повноважень і обов'язків між центральними

та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині їх участі в реалізації державної політики із забезпечення цивільного захисту населення і територій. При цьому можлива повна передача місцевим органам окремих функцій у сфері цивільного захисту із одночасним закріпленням відповідних джерел надходжень коштів, що сприятиме усуненню дублювання у фінансуванні видатків з бюджетів різних рівнів.

Література:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2012 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: Указ Президента України від 29.12.2012 № 771/2012 // Офіційний вісник Президента України від 05.02.2013 2013. – № 3. – 3 с. – Ст. 75.
2. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mns.gov.ua/content/reg_acts.html.
3. Сапожников А.И. Административно-правовой режим общественной безопасности: дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.14 «Административное право, финансовое право, информационное право» / А.И. Сапожников. – М., 2005. – 198 с.
4. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 07.10.2010 № 2591 // Відомості Верховної Ради України, 2011. – № 9. – 429 с.
5. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 // Відомості Верховної Ради України офіційне видання, 2003. – № 25. – Ст. 180.
6. Тютюник В., Горovenko В. Україна знову перед вибором: антитерористична операція чи надзвичайний стан або воєнний стан? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.defense-ua.com/rus/hotnews/?id=41928>.
7. Кузниченко С.О., Басов А.В. Роль внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ у забезпеченні адміністративно-правового режиму надзвичайного стану / С.О. Кузниченко, А.В. Басов // Честь і закон. – 2005. – № 4. – 40 с.
8. Битяк Ю.П. Адміністративне право України / Ю.П. Битяк. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
9. Чубенко А.Г. Теоретико-правові засади фінансування системи цивільного захисту в Україні: [монографія] / А.Г. Чубенко. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2011. – 460 с.
10. Бідей О.М. Адміністративно-правове забезпечення діяльності ОВС за умов надзвичайного стану: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право» / Бідей О.М.; Нац. акад. внутр. справ. – К., 2011. – 16 с.
11. Чубенко А.Г. Становлення системи цивільного захисту та місце пожежної служби у цьому процесі // Науковий вісник УкрНДІПБ. – 2005. – № 2(12). – С. 122–126.

Чубенко А. Г. Организационно-правовые основы функционирования системы гражданской защиты в условиях проведения антитеррористической операции

Аннотация. Стаття посвящена аналізу правових організаційних проблем підвищення ефективності гражданської захисти в Україні з урахуванням специфіки її здійснення в умовах проведення антитеррористичної операції. Исследуется состояние правового регулирования деятельности субъектов гражданской защиты и вопросы организации взаимодействия в этой сфере.

Ключевые слова: гражданская защита, терроризм, антитеррористическая операция, национальная безопасность, чрезвычайное положение, оборона.

Tschubenko A. Organizational and legal to plant functioning of civil protection in terms of the antiterrorist operation

Summary. This article analyzes the legal organizational problems increase the effectiveness of civil protection in Ukraine, taking into account the specifics of its implementation in terms of the antiterrorist operation. We investigate the state of the legal regulation of civil protection, the issue of coordination in this area.

Key words: civil defense, terrorism, anti-terrorist operation, national security, emergency, defense.